

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 15—
za pol leta 7-50
za četrt leta 3-80
za 1 mesec 1-30
Posamezna številka 30 vin.

Uredništvo in upravništvo je v
Ptuj, hiša zdravnika dr. Štuhec.
Rokopisi se ne vrnejo.

Telefon št. 46.

Štev. 5

Ptuj, 4. maja 1919

I. letnik

Glas vpijočih!

Pariška mirovna konferenca kuje — mir, a narodov se od dne do dne loteva večji — nemir in zlovolja. Da stre glavo srednjeevropskemu militarizmu, se je vzdignil svet. Pravijo, da zraste nov militarizem, nič manj krivičen in okruten, pravimo mi, ki smo iskali pravice v Parizu, a je ne najdemo. Trkali smo prosečih rok, da nam dajo, kar nam gre po vsej božji in človeški pravici. A vrata do pravice so bila zaprta. Za svoje smo prosili in ni bilo prav. Molčati bi bili morali in čakati, da pade morda drobtina našega hleba z mize onih, ki ga režejo; ne nam, našim krvnikom režejo naš kruh.

Umevno je, da mora na ta način ostati v nas strupena ost nezadovoljstva. Če bo mir sklenjen z diktatom, oprtim ob top in bajonet, kakor je videti danes, bo vseboval kal nove vojske, ki bo morda še groznejša od končane. Dokler se ne znivelirajo nasprotstva s samoodločbo narodov, toliko časa ni pričakovati trajnega miru.

Neodkritost in krivična pristranost, ki vlada v pariški mirovni kovačnici, je rodila prve sadove.

Paris ni hotel slišati glasu vpijočih in trpečih. Zato je naš narod na Koroškem segel po samopomoči. Trpel je, dokler je mogel. Kruto preganjanje je trpel, rop in požig je prenašal od boljševiško-blazne nemške vojaške sodrge. Ponovno so Korošci apelirali na vlado, naj jim pomaga iz grozopolnega stanja. Vlada ni smela, da ne krši sklenjenega premirja. Prosili so pomoči v Parizu. A zaman. In ko je narod videl, da

mu je zatonil tudi poslednji up na Pariz, je zgrabil za orožje in se je začel otresati krvniških tlačilcev.

Ljubljanski dopisni urad poroča z 29. aprilom, da so se koroški Slovenci združili v vstajo in da so zlasti v Rožni dolini in med Velikovcem in Celovcem razorožili nemške tolpe in proklamirali spojitve teh krajev s kraljevino SHS. Prosili so pomoči pri naši ob demarkacijski črti stoječi vojski in našli so odziv. Naša vojska je zasedla več slovenskih krajev onstran demarkacijske črte. Odpora ni našla nikjer. . . .

Tako se je sprožila lavina; ljudska volja jo je sprožila. Kar je naše, mora postati in ostati naše, slej ali prej. Ni je konference, ki bi, bilo s pogodbami, bilo z grožnjo bajonetov mogla trajno preprečiti težnjo, slonečo na tisočletnemu pravu.

Vstaja na Koroškem je predhodnica druge vstaje, ki bo završala danes ali jutri v slovenskih krajih, od Italije zasedenih. To je neizbežna nujnost. Kri bo tekla, vojni požar bo mogoče na novo objel Evropo radi krivic, ki jih danes trpijo mi.

A tedaj naj pride naša kri nad one, ki zapirajo danes ušesa našim opravičenim zahtevam.

Položitev kosti Zrinskega in Frankopana v domačo zemljo.

(Posebno poročilo „Jugoslaviji“.)

Zagreb, 30. aprila. Hrvatski narod je dane na sijajen in dostojen način poplačal svoj dolg narodnima mučenikoma in prvima borilcema za osvoboditev izpod tujega jarma Petru Zrinskemu in Franu Krstu Frankopanu. Zagreb si je nadel praznično obleko. Vse

hiše so okrašene z v žalno ovitimi narodnimi trobojnicami, a na mnogih krajih se vidijo slike narodnih junakov ter grbi Zrinjsko-Frankopanov. Vse delo počiva. Trgovine in delavnice so zaprte. Tudi delo v uradih počiva.

Že v zgodnjih urah so se začele zbirati velike množice ljudstva na Zrinjevcu in po ulicah v bližini jugoslovanske akademije. Redarstvo je skrbelo skupaj s sokolskimi reditelji za red in mir ter napravilo okoli akademije kordon.

Z ljubljanskim posebnim vlakom je prišlo 500 Slovencev, da se udeležijo korporativno pogrebnih slavnosti in tako poklonijo manom neustrašenih borilcev tudi za slovensko svobodo. Od vseh strani so prihajala društva z zastavami. Sokolska društva so bila zastopana polnoštevilno. Na čelu zastopnikov jugoslovanske armade je bil vojvoda Mišič, ki je obenem zastopal regenta Aleksandra. Osrednjo vlado so zastopali ministri dr. Alaupović, dr. Kramer, Marinković in dr. Poljak, Zagreb, Belgrad in Ljubljana so bili zastopani po svojih županih, čehoslovaško republiko je zastopal preds. narodne skupščine Tomašek, prisoten je bil zastopnik poljske republike, dočim je bila francoska armada zastopana po posebni deputaciji. Zastopane so bile tudi misije vseh tu se nahajajočih misij prijateljskih držav, Angleške, Ameriške, Poljske in Čehoslovaške. Hrvatsko vlado je zastopal ban dr. Paleček, slov. deželno vlado pa poverjenik dr. Vrstovšek.

Ko so akademiki prinesli krsto iz Akademije, je opravil cerkvene obrede zagrebški nadškof dr. Bauer ob asistenci križevaškega grško katoliškega nadškofa Nyradija ter

Narodna mučenika Zrinski in Frankopan.

Predavanje prof. dr. Komljanca ob priliki svečanostne proslave narodnih mučenikov 30. aprila 1919 v Ptuj.

Danes predpoldnem so se ob velikih svečanostih položile v Zagrebu k večnemu miru kosti naših narodnih mučenikov Petra Zrinskega in Frana Krsta Frankopana. Udeležili so se te slavnosti najvišji cerkveni in posvetni krogi, prisostvovala je naša vlada SHS, prisostvovala je naše razumništvo, pa tudi meščanstvo in prosto ljudstvo; z eno besedo: udeležil se je slavnosti ves narod. Že ko se je v nedeljo pripeljal vlak z ostanke naših mučenikov v Maribor, prvo večjo postajo naše nove kraljevine, so ga sprejeli s vsemi častmi, vojaškimi in cerkvenimi, ob navzočnosti tisočglave množice. In to se je ponavljalo drugi dan povsod na poti do Zagreba.

Naša naučna uprava je odredila, da se danes posebe spomnimo tega znamenitega dogodka.

Ko so pred ne čisto 50 leti 1871 imeli proslaviti 200-letnico obglavljenja naših mučenikov, si prireditelji niti v snu niso mislili, da pridejo današnji časi. Osrednji pripravljalni odbor v Zagrebu je bil že vesel, da se vlada ni upala prepovedati vsake slavnosti.

Ali drugače se izprašujejo v skrbeh javno v listu „Hrvatska“: O dusi budućnosti, da li će sjemena, ovoga dana niknuti za stotinu godina stablo, pod kojim će sav naš narod, s vladari i poglavarstvi svojimi na čelu, kakovom ogremnom, danas jedva još za pomisliti narodnom svečanošću proslaviti taj dan? Ili će zlokobna ruka ili huda kob uništiti i ovo semance? Opravičeno so bili v skrbeh. Slavnost bi bila imela obstati v službi božji in potem naj bi kdo razložil pomen tega dne. Toda ko so hoteli imeti v Zagrebu službo božjo v stolni cerkvi, v isti cerkvi, kamor danes svečano polagajo ostanke, so se kanoniki uprli temu svetogrdju. Zagrebški nadškof je prepovedal, da bi kak duhovnik govoril o mučnikih. Zakaj to? Bali so se, da bi se zamerili na Dunaju cesarju, kjer so imeli oba mučenika za upornika proti cesarju in bili bi najrajši videli, da bi se o Zrinskem in Frankopanu sploh ne govorilo nič. In res so za nekaj časa zatrli proslavljenje Zrinskega in Frankopana.

Ali udušiti tega gibanja niso mogli. Naj so zapirali cerkve, prepovedovali duhovnikom služiti maše v ta spomin, preganjali častilce s policijo, bilo je vse zastonj. Vedno več pristašev je pridobivalo to slavlje, pisali so vsako leto o tej zaroti, zlagali so pesmi in članke v njen spomin.

Časi so se izpreminjali in leta 1906 so v hrvatskem saboru zahtevali nekateri po-

slanci ne samo, da se smrtni ostanke Zrinskega in Frankopana preneso v domovino, nego da se predloži tudi zakon, po katerem naj se narodnima mučenikoma večne čase daje čast in zahvalnost hrvatskega naroda; 30. april vsakega leta naj se proglasi praznikom za vse šole na Hrvatskem in v Slavoniji. Tudi naj se ob tej priliki razloži mladini pomen tega dne.

Ves hrvatski sabor se je strinjal s tem predlogom in če tudi niso Hrvati takrat vsega dosegli, dosegli so vendar to, da sta se prihodnje leto 1907 prvokrat udeležila proslave usmrčenja Zrinskega in Frankopana dva velika župana v imenu vlade.

Kdo sta torej moža, katerih spomin je bil toliko časa zatrt, ki pa sta današnji dan dosegla slavo vsega svojega naroda?

Bila sta iz dveh najznamenitejših hrvatskih rodbin, ki sta več kot 600 let sodelovali v političnem in kulturnem življenju hrvatskega naroda in neredkokrat dajali pravec vsemu javnemu življenju.

Komu izmed vas ni znan slavni Nikolaj Zrinski, ki je leta 1566 branil Siget Turka in s svojo junaško, požrtvovalno smrtjo proslavil ime Zrinskih daleč po svetu, sam pa zaslužil ime hrvatskega Leonide? Nikolaj Zrinski Sigetski je dvignil svojo rodbino do vrhunca slave in moči. Živel je v dobi, ko je bila turška sila na višku. Radi svojega junaštva je postal ban na Hrvatskem, v Sla-